

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 89/22
Luxemburgissa 19.5.2022

Tuomio asiassa C-569/20
Spetsializirana prokuratura (Pakosalla olevan syytetyn oikeudenkäynti)

Kun syytetoimenpiteiden kohteena olevaa henkilöä ei kyetä löytämään, asia voidaan ratkaista hänen poissa ollessaan tai hänet voidaan tuomita poissaolevana, mutta hänellä on tämän jälkeen oltava oikeus saada oikeudenkäynti uudelleen vireille asiakysymyksen käsittelemiseksi uudelleen hänen läsnä ollessaan

Oikeus voidaan kuitenkin evätä, jos kyseinen henkilö on tarkoituksellisesti karttanut oikeudenkäyntimenettelyä estämällä viranomaisia ilmoittamasta hänelle oikeudenkäynnistä

IR:ää vastaan oli nostettu syyte Bulgariassa sellaisen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, jonka tarkoituksena oli sellaisten verorikosten tekeminen, joista voidaan määrätä vapausrangaistus. IR:lle annettiin henkilökohtaisesti tiedoksi ensimmäinen syytekirjelmä ja hän ilmoitti osoitteen, josta hänet voitaisiin tavoittaa. Menettelyn tuomioistuinvaihetta aloitettaessa häntä ei kuitenkaan tavoitettu tästä osoitteesta, minkä vuoksi Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria; jäljempänä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin) ei kyennyt haastamaan häntä istuntoon. Tämän tuomioistuimen viran puolesta määräämä asianajaja ei myöskään ollut häneen yhteydessä. Lisäksi menettely oli jouduttu päättämään, koska IR:lle tiedoksiannettua syytekirjelmää rasitti sääntöjenvastaisuus ja se oli todettu pätemättömäksi. Uuden syytekirjelmän ja sen jälkeen, kun menettely oli pantu uudelleen vireille, IR:ää etsittiin uudelleen, tuloksetta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyi lopulta katsomaan, että IR oli pakosalla ja että asia voitiin näin ollen ratkaista hänen poissa ollessaan.

Jotta asianomaiselle voitaisiin katsoa ilmoitetun asianmukaisesti hänen käytettävissään olevista menettelyllisistä takeista, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, mistä direktiivissä 2016/343¹ tarkoitetusta tilanteesta on kyse IR:n tapauksessa, kun tämä on paennut ensimmäisen syytekirjelmän tiedoksiantamisen jälkeen ja ennen rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuinvaiheen aloittamista.²

Unionin tuomioistuin vastaa kysymykseen toteamalla, että direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklaa on tulkittava siten, että **syytetty, jota kansalliset viranomaiset eivät kohtuullisista ponnisteluistaan huolimatta onnistu löytämään ja jolle nämä eivät tästä syystä ole kyenneet toimittamaan häntä vastaan vireille pantavaa oikeudenkäyntiä koskevia tietoja, voi joutua oikeudenkäynnin kohteeksi ja mahdollisesti tulla tuomituksi poissaolevana.** Tässä

¹ Eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343 (EUVL 2016, L 65, s. 1).

² Direktiivin 2016/343 8 artiklassa säädetään erityisesti oikeudesta olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että oikeudenkäynti, joka voi johtaa epäillyn tai syytetyn syyllisyyttä tai syyttömyyttä koskevan päätöksen tekemiseen, voidaan järjestää tämän poissa ollessa edellyttäen, että asianomaiselle on ilmoitettu hyvissä ajoin oikeudenkäynnistä ja poissaolon seuraamuksista tai epäiltyä tai syytettyä, jolle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä, edustaa joko hänen itsensä tai valtion nimeämä valtuutettu edustaja. Direktiivin 8 artiklan 4 kohdan mukaan silloin, kun jäsenvaltiot ovat säätäneet, että oikeudenkäynti on mahdollista järjestää epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, mutta artiklan 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä ei voida täyttää, koska tätä ei löydetä kohtuullisiksi katsottavista toimista huolimatta, jäsenvaltiot voivat säätää, että päätös voidaan silti tehdä ja panna täytäntöön. Tällöin jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan päätöksestä, erityisesti kun hänet on otettu kiinni, hänelle ilmoitetaan myös mahdollisuudesta riitauttaa päätös ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon 9 artiklan mukaisesti. Tämän artiklan mukaan epäillyllä tai syytetyllä, joka ei ole ollut läsnä oikeudenkäynnissään eivätkä 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset ole täyttyneet, on oltava oikeus uuteen oikeudenkäyntiin.

tapauksessa **hänellä on** kuitenkin lähtökohtaisesti **oltava tuomion tiedoksiantamisen jälkeen mahdollisuus vedota suoraan** tässä direktiivissä taattuun **oikeuteen saada oikeudenkäynti uudelleen vireille** tai käyttää vastaavaa oikeussuojakeinoja, jonka avulla **asiakysymys käsitellään hänen läsnä ollessaan uudelleen. Tämä oikeus** voidaan unionin tuomioistuimen mukaan kuitenkin **evätä** mainitulta henkilöltä, jos on täsmällisiä ja objektiivisia viitteitä siitä, että hän on saanut riittävät tiedot häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä ja että **hän on tarkoituksellisesti teoillaan pyrkinyt karttamaan oikeudenkäyntimenettelyä ja estänyt näin viranomaisia ilmoittamasta hänelle virallisesti oikeudenkäynnistä.**

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Unionin tuomioistuin muistuttaa aluksi siitä, että direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdalla ja 9 artiklalla, joissa on kyse uutta oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden soveltamisalasta ja ulottuvuudesta, on katsottava olevan välitön oikeusvaikutus. Tämä oikeus koskee vain sellaista henkilöä, jonka osalta oikeudenkäynti on toimitettu tämän poissa ollessa, vaikka direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset eivät täyty. Mahdollisuus toimittaa direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa säädettyjen edellytysten täytyessä oikeudenkäynti vastaajan poissa ollessa ja panna ratkaisu täytäntöön säätämättä oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin perustuu sitä vastoin oletamaan siitä, että asianomainen, jolle on asianmukaisesti ilmoitettu oikeudenkäynnistä, on vapaaehtoisesti ja yksiselitteisesti päättänyt olla käyttämättä oikeuttaan olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään.

Tällä tulkinnalla taataan direktiivin 2016/343 tarkoitus lujittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisissa menettelyissä ja näin jäsenvaltioiden luottamusta toistensa rikosoikeudelliseen järjestelmään sekä puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen estämällä kuitenkin se, että henkilö, joka on siitä huolimatta, että hänelle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä, yksiselitteisesti päättänyt olla poissa oikeudenkäynnistään, voisi poissa olevana annetun tuomion jälkeen vaatia uuden oikeudenkäynnin toimittamista ja näin oikeuttaan väärinkäyttämällä haitata syytetoimien toteuttamista ja hyvää oikeudenkäyttöä. Oikeudenkäynnistä ilmoittamisesta ja sen seurauksista, että vastaaja jää saapumatta oikeudenkäyntiin, unionin tuomioistuin toteaa, että kyseessä olevan **kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava, onko asianomaiselle annettu virallinen asiakirja, jossa mainitaan yksiselitteisesti oikeudenkäynnin ajankohta ja paikka, ja mikäli häntä ei edusta valtuutettu edustaja, mahdollisen poissaolon seurauksista.** Tämän kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on lisäksi tarkistaa, **onko tämä asiakirja annettu tiedoksi niin hyvissä ajoin, että asianomainen ehtii asianmukaisesti valmistaa puolustuksensa, jos hän päättää osallistua oikeudenkäyntiin.**

Erityisesti **pakosalla olevien syytettyjen osalta** unionin tuomioistuin toteaa, että direktiivi **2016/343 on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jolla evätään oikeus uuteen oikeudenkäyntiin pelkästään sillä perusteella, että asianomainen henkilö on paennut eivätkä viranomaiset ole kyenneet löytämään häntä.** Vain siinä tapauksessa, että on selviä ja objektiivisia viitteitä siitä, että asianomainen henkilö siitä huolimatta, että hänelle on virallisesti ilmoitettu siitä, että häntä syytetään rikoksesta, ja näin tietoisena häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä on tarkoituksellisesti vältellyt ottamasta vastaan virallista ilmoitusta oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta, tällaisen henkilön voidaan katsoa saaneen tiedon oikeudenkäynnistä ja päättäneen vapaaehtoisesti ja yksiselitteisesti olla käyttämättä oikeuttaan olla siinä läsnä, eli kun on kyse direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tilanteesta.³ Tällaisten täsmällisten ja objektiivisten viitteiden olemassaolo voidaan todeta esimerkiksi silloin, kun kyseinen henkilö on tahallaan ilmoittanut väärän osoitteen rikosasioissa toimivaltaisille kansallisille viranomaisille tai kun hän ei enää ole ilmoittamassaan osoitteessa. Harkittaessa, onko tiedot annettu tavalla, joka riittää varmistamaan sen, että asianomainen henkilö on tietoinen oikeudenkäynnistä, erityistä huomiota on kiinnitettävä yhtäältä siihen, millaista huolellisuutta noudattaen viranomaiset ovat pyrkineet ilmoittamaan siitä asianomaiselle henkilölle, ja toisaalta siihen, millaista huolellisuutta tämä on osoittanut vastaanottaakseen kyseiset tiedot.

³ Ellei direktiivin 2016/343 johdanto-osan 42 ja 43 perustelukappaleessa tarkoitetuista, haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeista muuta johdu.

Unionin tuomioistuin korostaa lisäksi, että tämä tulkinta kunnioittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklassa sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 6 artiklassa.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuinta, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla tuomion julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127.